Opgesteld door: Jos Keuning en Ilse Papenburg, antwoordspecialisten en Sandra Beekhoven Kennismakelaar Kennisrotonde

Vraagsteller: directeur basisonderwijs

Referentie: Kennisrotonde. (2020). Is het waar dat er voor nieuwkomers een ondergrens van Nederlandse taalbeheersing is waaronder de validiteit van de eindtoets basisonderwijs in het geding is? (KR. 752) Den Haag: Kennisrotonde.

25-02-2020

Vraag
Is het waar dat er voor nieuwkomers een ondergrens van Nederlandse taalbeheersing is waaronder de validiteit van de eindtoets basisonderwijs in het geding is?

Kort antwoord
Ja, het is waar dat de validiteit van de eindtoets basisonderwijs in het geding is als de leerling de Nederlandse taal onvoldoende beheerst. Vanuit de literatuur zijn geen ondergrenzen voor het benodigde taalbeheersingsniveau om een eindtoets te kunnen maken bekend. De eindtoets wordt echter ontwikkeld om het referentieniveau op taal- en rekenniveau bij leerlingen in groep 8 vast te stellen. Aan het einde van de basisschool is op taalgebied een referentieniveau van 1F gewenst en toetsontwikkelaars houden bij de constructie daarvan rekening met de doelgroep (leerlingen in groep 8). Daarom kun je er in de praktijk vanuit gaan dat een taalbeheersingsniveau van rond 1F bij nieuwkomers afdoende is om een valide meting te krijgen.

Toelichting antwoord

Verplichte eindtoets basisonderwijs
In het primair onderwijs zijn scholen verplicht om bij leerlingenuit groep 8 een eindtoets af te nemen. Voor sommige leerlingen is het maken van een eindtoets wettelijk niet verplicht. Dat geldt onder andere voor leerlingen die vier jaar of korter in Nederland zijn en om die reden de Nederlandse taal onvoldoende beheersen (zie WPO: artikel 9b, lid 4). Met de eindtoets meet de school de kennis die leerlingen hebben van taal en rekenen. Ook geeft de eindtoets een indruk van het type vervolgonderwijs dat een leerling aankan. De informatie wordt door scholen gebruikt om beslissingen te nemen over leerlingen. Bij de eindtoets zijn dat belangrijke beslissingen. Daarom is het van groot belang dat de eindtoets een goede validiteit heeft.
Als je de Nederlandse taal beperkt beheerst, kun je de opgaven niet goed begrijpen. Dat spreekt voor zich. Maar bij welke taalvaardigheid is de validiteit van de eindtoets dan in het geding?

Wat is validiteit?
Validiteit is één van de belangrijkste kwaliteitscriteria bij de evaluatie van toetsen. Het wordt vaak gedefinieerd als 'de mate waarin de scores op een toets te interpreteren zijn en een toets te gebruiken is zoals bedoeld' (Kane, 2013). Daarmee is validiteit een flexibel begrip. Maar voorop staat dat het beoogde gebruik het vertrekpunt moet zijn bij het aandragen van validiteitsbewijzen en de beoordeling ervan (Kane & Wools, 2019). Dit concept wordt ook wel omschreven als een argumentgericht perspectief op validiteit.

Waar is de eindtoets voor bedoeld?
Met de eindtoets streeft de rijksoverheid de volgende twee doelen na (zie Rijksoverheid.

1. De eindtoets laat zien welk type vervolgonderwijs bij een leerling past. De eindtoets is daarmee een aanvulling op het schooladvies dat een leerling krijgt. De eindtoets is geen examen. Leerlingen kunnen niet slagen of zakken voor de toets.
2. De eindtoets geeft inzicht in de leerresultaten van een basisschool. De Inspectie van het Onderwijs gebruikt deze informatie om het totaaloordeel over een school te bepalen, met uitzondering van scholen in het speciaal (basis)onderwijs.

Het is belangrijk dat de toetsontwikkelaars door het aandragen van bewijzen aannemelijk maken dat hun eindtoets valide is voor de genoemde gebruiksdoelen.

Benodigd taalniveau van nieuwkomers?
Alle toetsaanbieders hanteren bij de ontwikkeling van de eindtoets het Toetsbesluit PO en de Toetswijzer PO. De documenten geven geen informatie over het taalniveau waar de opgaven in de eindtoets aan moeten voldoen. Ook in de handleidingen van de diverse eindtoetsen wordt geen uitspraak gedaan over het taalniveau dat leerlingen moeten hebben om de toets te kunnen maken. Toch valt er uit de kwaliteitseisen van het toetsbesluit PO wel iets af te leiden.
In artikel 3 van het Toetsbesluit PO is namelijk vastgelegd dat een eindtoets in beeld moet brengen welk referentieniveau een leerling beheerst (kwaliteitseis 4). Een referentieniveau beschrijft wat leerlingen op een bepaald moment in de schoolloopbaan moeten kennen, kunnen en begrijpen op het gebied van taal (en rekenen). Voor het einde van de basisschool geldt dat leerlingen het fundamentele niveau 1F moeten beheersen. Omdat de toetsontwikkelaars de eindtoets afstemmen op de doelgroep kan aangenomen worden dat bij het maken ervan rekening gehouden wordt met het gemiddelde taalniveau van leerlingen in groep 8, zodat alle leerlingen de opgaven goed kunnen begrijpen. Er kan dus verondersteld worden dat voor het maken van een eindtoets door nieuwkomers een referentieniveau rond 1F op het gebied van taal afdoende is om een valide meting te krijgen. Dit kan vastgesteld worden met een van de toetsen uit de volgsystemen die voor het basisonderwijs op de markt zijn.

Geraadpleegde bronnen
Kane, M. T. (2013). Validating the interpretations and uses of test scores. Journal of Educational Measurement, 50(1), 1–73.

Kane, M. T., & Wools, S. (2019). Perspectives on the validity of classroom assessments. In S. Brookhart & J. McMillan (Eds.), Classroom assessment and Educational measurement. Abingdon, Oxon: Routledge.

Rijksoverheid

Verplichte eindtoets basisonderwijs

WPO

Toetsbesluit PO

Toetswijzer PO

Deelname eindtoets PO

Onderwijssector

Primair onderwijs

Trefwoorden

Verplichte eindtoets basisonderwijs, validiteit, referentieniveaus, groep 8, lezen en rekenen.

LAAN VAN NIEUW OOST INDIË 300 2593 CE DEN HAAG
POSTADRES POSTBUS 93461 2509 AL DEN HAAG
T 070 349 44 58 W WWW.KENNISROTONDE.NL